TEM 17.4.2025

Eduskunnan sivistysvaliokunnan kokous 24.4.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

Hallitus tunnisti ohjelmassaan tarpeen teollisuuspoliittiselle strategialle, joka laadittiin yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa ja luovutettiin elinkeinoministerille joulukuussa. Strategian pohjalta eduskunnalle toimitettiin 27.3. selonteko teollisuuspolitiikasta[1], jossa tarkastellaan pitkän aikavälin linjauksia. Myös kasvuriihi-ryhmä on tuottanut hallitukselle ehdotuksia talous-kasvun vauhdittamiseksi. Samalla EU:n uusi komissio on käynnistänyt työohjelmansa, jossa teollisuuden kilpailukyky ja talouden resilienssi ovat aiempaa keskeisemmällä sijalla. Talouden kansainvälisen toimintaympäristön nopeat muutokset tekevät teollisuuspoliittisesta keskustelusta entistäkin ajankohtaisempaa ja korostavat tarvetta ison strategisen kuvan hahmottamiseen siitä, mitkä ovat Suomen ja EU:n kannalta tärkeimmät tavoitteet ja politiikan painopisteet.

Selonteko tukemaan poliittista keskustelua teollisuuspolitiikasta

Muutokset talouden kansainvälisessä toimintaympäristössä jatkuvat kiivaina ja vaikuttavat suomalaisten yritysten kilpailuasemaan globaaleilla markkinoilla. Valtiovetoinen teollisuuspolitiikka on tehnyt paluun niin Aasiassa, Amerikassa kuin Euroopassa, mikä on Suomen kaltaiselle pienelle avotaloudelle iso haaste. Samalla huonommaksi muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne laittaa painetta puolustusinvestointien kasvattamiselle Euroopassa ja Yhdysvaltojen uuden hallinnon toimenpiteet luovat epävarmuutta kansainväliseen kauppaan. Nämä jännitteet pakottavat suomalaiset yritykset miettimään, kuinka hajauttaa liiketoiminnan riskejä ja muokata toimitusketjuja sekä alleviivaavat hyvin toimivien EU:n sisämarkkinoiden merkitystä.

Suomen ulkomaankaupan pitkäkestoisen alijäämän ja tuottavuuden heikon kehityksen taustalla on kuitenkin myös kotimaisia tekijöitä, joihin tähänastisilla politiikkatoimilla ei olla kyetty vastaamaan riittävästi. Suomen kyky hyödyntää teknologisten murrosten avaamia liiketoimintamahdollisuuksia sekä skaalata lupaavista uusista avauksista merkittävää liiketoimintaa eivät ole olleet samalla tasolla verrokkimaiden kanssa. Myöskään Suomeen suuntautuvien investointien määrä ei ole ollut riittävä teollisuuden uudistumisen kannalta. Suomen vaihtotase on ollut pääosin negatiivinen jo 2010-luvun alusta lähtien. Samoin julkinen talous on ollut alijäämäinen, mikä näkyy velkaantumiskehityksenä. Suomen onkin kyettävä vauhdittamaan vientivetoista talouskasvua myös julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Hallitus päätti ohjelmassaan laatia pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet ja jonka tavoitteena on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten kasvu sekä työpaikkojen säilyminen Suomessa. Strategia laadittiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla, tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Työn edistymisestä raportoitiin työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmälle. Strategia

[1] Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta, VNS 1/2025 vp
file:///C:/Users/03059974/Downloads/telposelonteko_24_03_2025%20(1).pdf

luovutettiin elinkeinoministerille joulukuussa 2024[2]. Se antaa kokonaiskuvan hallituksen teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista sekä tarkastelee Suomen kannalta keskeisimpiä EU:n teollisuuspolitiikan kysymyksiä ja kytkee ne kansallisen politiikan kontekstiin.

Hallitus totesi, että toimintaympäristön ollessa voimakkaassa muutoksessa, Suomen teollisuus-politiikan isosta kuvasta ja pitkän aikavälin linjauksista on syytä käydä keskustelua poliittisten päättäjien kesken. Hallitus antoi 27.3. eduskunnalle teollisuuspolitiikan selonteon, joka perustuu tuoreen strategian seitsemän tavoitteen mukaiseen jäsennykseen ja tuo keskusteluun strategian ohjausryhmän tekemät ehdotukset harkittavista uusista politiikkatoimista. Nämä ovat:

- Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi.
- Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi.
- Kasvatamme arvonlisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan.
- Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista.
- Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet.
- Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin.
- Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden.

Kasvuriihi-ryhmältä aloitteita yritystoiminnan uudistamiseksi

Kestävää talouskasvua edistäviä toimenpiteitä ideoinut Kasvuriihi-valmisteluryhmä luovutti ehdotuksensa hallitukselle helmikuun lopussa[3]. Ryhmän työ keskittyi toimenpiteisiin, joilla voidaan edistää erityisesti yritysrakenteen uudistumista, synnyttää uusia kasvavia yrityksiä ja houkutella investointeja Suomeen. Seuraaviin teemakokonaisuuksiin liittyen tunnistettiin merkittäviä mahdollisuuksia nostaa Suomen talouskasvua:

- Ihmiset ja osaaminen
- Kasvuyritysten toimintaedellytykset
- Energiamarkkinat ja puhdas, vihreä siirtymä
- Puolustusteollisuus

Ryhmä tarkasteli ohjauskeinoista erityisesti verotusta kaikkien teemojen osana. Verotuksen uudistaminen voisi parantaa pääomien kiertoa kotimaassa, helpottaa sijoitustoimintaa ja vahvistaa yritysten kasvumahdollisuuksia. Raportti sisältää yhteensä 41 toimenpide-ehdotusta. Ehdotukset keskittyvät erityisesti yritystoiminnan uudistumisen tukemiseen. Tämä edellyttää yhtäältä kilpailukykyisten toimintaedellytysten, kuten rahoituksen ja omistusjärjestelyiden, turvaamista korkean tuottavuuden kasvuyrityksille ja toisaalta investointeja puhtaan siirtymän edistämiseen teollisuudessa. Uudistuakseen Suomen talous tarvitsee myös korkeasti koulutettuja osaajia sekä lisäpanostuksia TKI-toimintaan ja tekoälyn käyttöönottoon. Puolustusteollisuuden kasvavat markkinat tarjoavat myös suomalaisille yrityksille mahdollisuuksia kehittää innovatiivisia ratkaisuja.

Kasvuriihi-ryhmän teemat ovat pääosin samat kuin teollisuuspoliittisen strategian, mutta painottavat vieläkin voimakkaammin koulutuksen merkitystä ja puolustusteollisuuden tarjoamia mahdollisuuksia. Kasvupanostuksia ja investointeja tukeviin veroratkaisuihin on ryhmän työssä paneuduttu perusteellisesti.

---

[2] Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954

[3] Kasvuriihi-hankkeen loppuraportti, Kasvuriihi-valmisteluryhmä, valtioneuvoston julkaisu 25:2025

EU:n teollisuuspolitiikkaa päivitetään

Teollisuus on vahvasti Ursula von der Leyenin toisen komission agendalla. Uusi komissio pyrkii pysymään Green Dealin viitoittamalla tiellä, mutta keventäen merkittävästi sääntelyä: ympäristö-tavoitteet on liitetty erityisesti teollisuuden modernisointiin ja kiertotalouden edistämiseen. Päätavoitteena on luoda perustaa EU:n teollisuuden kilpailukyvylle ja ratkaista samalla kootusti ilmastokriisiin ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita.

Politiikan keskiössä on entistä selkeämmin perinteisten teollisuudenalojen säilyminen Euroopassa kovan ja osin vääristyneen kilpailun paineessa. Teollisuuden sektoreista komission agendalla painottuvat autoteollisuus, metalli/terästeollisuus, kemianteollisuus, kestävä liikenne ja biotalous. Kilpailukyvyn parantamisen ja innovaatioiden edistämisen ohella suunnitellaan aiempaa selkeämmin toimenpiteitä myös teollisen toiminnan jatkumisen tukemiseksi valituilla aloilla. Energiaintensiivisen teollisuuden uudistamista tuetaan puhtaan siirtymän nimissä, mutta päätavoitteena on teollisen tuotannon pysyminen Euroopassa.

Auto- ja terästeollisuudelle kaavailluissa "hätäapupaketeissa" korostuu suora tuotannollinen tuki ja eurooppalaisen arvoketjun vahvistaminen, johon etsitään keinoja nykyisen rahoituskehyksen puitteissa. Strategisten investointien ja politiikkatavoitteiden edistämiseksi halutaan myös enemmän usean maan yhteisiä IPCEI-tyyppisiä projekteja. Investointien rahoitus ja rahanjaon perusteet ovat EU:n teollisuuspolitiikan merkittävimpiä avoinna olevia kysymyksiä. Toistaiseksi on nähty vasta hienosäätöä ja varojen siirtelyä budjetin sisällä, sillä useat teemat – kuten kilpailukyky-rahasto - kytkeytyvät monivuotisen rahoituskehyksen neuvotteluihin.

Tarve jaetulle strategiselle näkemykselle korostuu muutosten keskellä

Teollisuuden toimintaympäristön muutos jatkuu kiivaana, liittyen muun muassa kauppapolitiikan jännitteisiin sekä Euroopan puolustusteollisuuden investointinäkymiin. Myös kotimaassa teollisuuspolitiikan kysymykset ovat vahvasti politiikan asialistalla, liittyen niin hallituksen puoliväliriihen yhteydessä harkittaviin kasvutoimiin kuin jo tehtyjen päätösten toimeenpanoon. Esimerkiksi hallituksen käynnistämä EU:n väliaikaisen kriisipuitteen mukainen investointitukiohjelma sekä Suomen Teollisuussijoituksen uusi strategia mahdollistavat toimenpiteiden kohdentamisen aiempaa vaikuttavammin Suomen kannalta strategisille investoinneille.

Toimintaympäristön nopeat muutokset tekevät teollisuuspoliittisesta keskustelusta entistäkin ajankohtaisempaa ja korostavat tarvetta ison strategisen kuvan hahmottamiseen siitä, mitkä ovat Suomen ja EU:n kannalta tärkeimmät tavoitteet ja politiikan painopisteet.

Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen

Osaavan työvoiman saatavuus tunnistetaan teollisuuspoliittisessa strategiassa ja selonteossa kriittiseksi kysymykseksi teollisuuden uusiutumiselle ja uusille investoinneille. Eri teollisuudenalat kohtaavat haasteita osaavan työvoiman rekrytoinnissa liittyen esimerkiksi puhtaan siirtymän investointeihin. Haasteisiin voidaan vastata mm. koulutuksen laatua parantamalla, työvoiman tarjontaa lisäämällä sekä osaamistarpeiden systemaattisella ennakoinnilla. Jatkuvan oppimisen

mahdollisuuksia työelämässä tuetaan mm. tutkintoja pienempien osaamiskokonaisuuksien muodostamisella, työelämässä hankitun osaamisen tunnustamisella ja opintopolkujen joustavoittamisella.